

D

daam (de) = dam

1. Een doorwaadbare of doorrijdbare plek ► **waad**(1) ► **set**(1) ► **tynje**. De bodem was vaak ter plekke verhard met hout of stenen ► **bêd**(1) ► **hurde**(3). Voor schepen was dat vaak lastig, zeker in droge zomers, er waren echter minimale waterdieptes bepaald ► **strykdaam**.
2. Een korte dijk die dwars door een water is gelegd waardoor geen enkele scheepvaart meer plaats kan vinden.

dakron (it) = dacron

Sinds de zomer van 1998 zeilen de skûtsjes van de SKS niet langer met katoenen, maar met dakron-zeilen, een kunstvezel. Bij de IFKS is dat vanaf het begin in 1982 het geval. SKS-skûtsjes moeten voor speciale gelegenheden een stel katoenen zeilen beschikbaar hebben ► **drakron** ► **heal om heal**.

dauspiele = dauwspoelen

Het voor dag en dauw schoonspoelen van een (ijzeren) schip om afzetting van corrosie-veroorzakende dauw te voorkomen.

dea(d) = dood

1. Met **foar dea lizze** wordt bedoeld dat het schip volledig stil ligt.
♣ **Deade ballêst** > **Gestouwde balt** ► **Heal-dead**.
2. Met **dea hout** wordt het houtwerk bedoeld waarop de binnenbetimmering van een ijzeren schip wordt bevestigd.

deade (de) = dode

Der falle deaden > Er vallen doden (uitspraak die gedaan wordt als het bij een wedstrijd ruig toegaat en spannend is, maar wat niet gezegd zou worden als het werkelijk gebeurd).

deahimdsje (it) = doodshem(je) ► blik

dealje (de) = deel

Zware plank ► **bûkdealje** ► **dekdealje** ► **planke**.

deek (de)

1. Het "dek" van een bun, met name bij een vis-sersaak of palingaak ► **ielaa**(1) ► **noar-wegen**(2).
2. De bun van een schip ► **ielaa**(1) ► **noar-wegen**(2).
3. Het diep binnenboords liggende dek van een **ielaa**(1). Daarop vind je de **trôch** (aan de bovenkant afgesloten met het **trôchslid**) waardoor de paling in de bun ging en er ook werd uitgehaald.

deinze = klotsen

Het klotsen van het water tegen de boeg van een schip.

deistich = dagelijks

Het woord komt (ook) voor in het **deistige anker**, waarmee het normaal te gebruiken anker wordt bedoeld ► **anker**.

deize = deinzen ► bylizze

Met de zeilen ingehaald en de kop op de wind licht achteruit drijven ► **gij**.

dek (it) = dek

1. Ook **plecht** en (zelden, wellicht puristisch) **tek**. Verder verkorte vorm van **efterdek**, **foardek**, **potdek**, **potskippersdek**, **skandek** of **skipsdek** ► **deek**(3) ► **fluorring**(2) ► **kny** ► **streek**.
¶ **Op it dek wêze** > **Aan dek zijn Mei it dek te wetter** > **Zo scheef hangen dat het water op het dek komt**.
♣ **Sile mei it mes yn it dek** > **Zeer fanatiek, volgens de meest scherpe regels wedstrijdzeilen**.
2. Ook **deksel**. Het 'dak' van de **roef** ► **roefdek**.
Op een **dekskip** is dat een gewoon deel van het **dek**(1).

dekbak (de) = dekschuit

Eenvoudig gedekt, wat plomp praamschip. Het is vooral in de jaren twintig van de 20ste eeuw in staalijzer gebouwd voor transport over geringe afstand (bijv. in de stadsgrachten) ► **bak**(1).

dekhúske (it) = zomerroef ► simmerroef

dekbalk (de) = dekbalk

Elk van de zware balken waarop het **dek**(1) rust. Een rechte balk wordt **deklegger** genoemd. De voorste dekbalk valt vaak samen met de **boech**.

dekballe

bân en wordt dan ook wel **dekbân** genoemd. Met een knie ► **dekkny** zijn de dekbalken aan de **skeargongen** en de **ynhouten** (bij de houtbouw) of **spanten** (in de ijzerbouw) verbonden.

dekbân (de) = **dekbând** ► **dekbalk**
dekdealje (de) = **dekdeel**
Elk van de planken waar het **dek** uit bestaat ► **dekbalk** ► **kny**.

dekhúske (it) = **zomerroef** ► **simmerroef**
dekkleed (it) = **dekkleed**
Seilkleed dat er toe dient om de **lúken** of de **boppelêst** waterdicht af te dekken ► **tarkleed**.

deklêst (de) = **deklast** ► **boppelêst**
deklegger (de) = **deklegger** ► **dekbalk**
dekkny (de) = **dekknie** ► **kny**
dekroef (de) = **de kroef**
Een zeer platte **roef** die niet hoger is dan de lúken van het ruim ► **beurtman**.

dekseil (it) = **dekzeil** ► **oaljekleed**
deksel (it) = **roefdek**
Ook **dek**(3). Een weinig gebruikt woord voor het 'dak' van de roef op een roefschip.

dekskip (it) = **dekschip**
(In Fryslân) een betrekkelijk klein schip van zo'n 16 tot 20 ton zonder een echte **roef** ► **plechtskip** ► **paviljoenskip** ► **paviljoen**(1). Dat was lang normaal bij houten schepen. De toegang tot het "woongedeelte" zat onder het **helmhout** ► **dievelúk**. Ook al was de woonruimte achterin het schip te vinden, ze werd toch **foarûnder** genoemd. Het was een kleine vierkante ruimte met een **hurdstee**, twee stoeltjes (op stooftoogte) en een bankje zodat er zo'n vier zitplaatsen waren. Naast de haardstede waren twee **koaien**. De ene kon worden opgeklapt om ruimte te maken voor een doorgang naar het **rom**. Die noemde je een **flapkoai**. Helemaal achterin waren nog twee **koaien**. Door de wens tot meer hoogte is in de scheepsontwikkeling een deel van het achterdek omhoog gebracht, waardoor de huidige **roef** ontstond. Een dergelijk schip noem je dan een **roefskip**.

dek(s)plaat (de) = **dekplaat**
Elk van de ijzeren platen ► **plaatizer** waarvan

het dek van een ijzeren schip is gemaakt. Er zijn vier soorten: de gladde plaat ► **glêd**(2), plaat met ruitjes ► **rútsjeplaat**, plaat met tranen ► **traanplaat** en noppenplaat ► **noppeplaat**. De laatste worden het veiligst geacht bij gladheid op het dek ► **deksplanke**.

deksplanke (de) = **dekplank**
Stevige, soms geribbelde, plank, die samen met andere het dek van een houten schip uitmaakt ► **dek(s)plaat**.

deldriuwe = **stevelen**
Met de stroom meedrijven.

delein (it)
Stuk vaarwater met de wind achter ► **delrak** ► **ein**(2) ► **foar de wyn**.

delhaal (de) = **neerhaler**
Ook **delheller**. Touw aan de klauw van een gaffel waarmee je een zeil naar beneden kunt trekken.

delhâlde = **afvallen**
Het schip lijwaarts sturen om, bijvoorbeeld, achter een ander schip langs te kunnen. Het is bijna synoniem aan **ôffalle**(1) al gebeurt dat wat minder krachtadig ► **delstjoere** ► **ôfhâlde**(3) ► **ôfstjoere**(2). Het tegenovergestelde is **opstjoere**.

delheller (de) = **neerhaal** ► **delhaal**
delling (de) = **buikdenning** ► **búkdelling**
delnaad (de) ► **naad**(2)
deldompe = **stampen**
Ook **delsompe**. Het neerploffen van een schip in het zog van een ander schip of na een baar ► **dompe** ► **sompe**.

delgoaie = **neergooien**
Ook **delsmite**. De zeilen zo snel mogelijk (ongecontroleerd) strijken, bijvoorbeeld bij een calamiteit.

delrak (it)
Ook **delrek** en **delein**. Stuk vaarwater met de wind achter ► **rak**(3).

delskutte = **neerschutten**
Zakken in een sluis zodat je in een pand van het vaarwater komt met een lager peil ► **omskutte** ► **opskutte** ► **skutte** ► **slús**.

delsmite = **neergooier** ► **delgoaie**
delstjoere = **lijwaarts sturen**

Met de windrichting meesturen om de koers te wijzigen ► **delhâlde** ► **ôfhâlde**(3) ► **ôfstjoere**(2).

delstrike = strijken

De zeilen naar beneden halen ► **strike**.

♣ **earne delstrike** > ergens gaan liggen of zitten, zonder specifiek doel

deun = krap

1. **Deun om 'e tonne**(5) zeilen betekent dat je heel krap rond de boei gaat.
2. Als schepen dicht bij elkaar liggen of dicht langs elkaar varen gebruik je ook het woord **deun**.
3. Als je hoog en scherp aan de wind vaart, zeil je **deun oan 'e wyn** ► **oan 'e wyn** ► **krap**(2).
4. Zuinig, niks kunnen missen.

deviaasje (de) = deviatie

Ook **miswizing**. Een afwijking van het kompas ► **kompinseare** ► **ôfwiking**(2).

diakonyseltsje (it) = diaconiezeiltje

Ook **diakenijseiltsje**. Door de diaconie aan een schipper geschonken of tegen vriendelijke voorwaarden beschikbaar gesteld oud zeil ter vervanging van door storm of ongemak vernielde tuigage ► **diakonyskipke**.

diakonyskipke (it) = diaconiescheepje

Ook **diakenijskipke**. Een meestal oud en klein schip dat een schipper van de diaconie in bruikleen of voor een gering bedrag of een tegenprestatie in eigendom kreeg of mocht huren. De armvoogden hadden zo'n scheepje vaak voor een zacht prijsje van de hellingbaas overgenomen, die het had ingeruild. Onder schippers beschouwde men het varen met of wonen in zo'n schip min of meer als een schande, de schipper had zijn hand op moeten houden ► **earmesoarch**. In het algemeen noemde je een schip dat er haveloos en onverzorgd uitzag ook wel een **diakonyskipke** en zelfs kon zo'n aanduiding op armoedig of slecht uitzierende mensen slaan.

dien krije = ontslag krijgen

Naast (het werkelijke) ontslag krijgen betekent het ook dat iemand, een schipper op een wedstrijdskûtsje bijvoorbeeld, voor de bewezen

diensten wordt bedankt en van het schip gezet.

De eigenarencommissie heeft hem dan **dien jûn**.

dievedoar (de) = dievendeur

Deur in een ruimschot, bijv. tussen vooronder en ruim ► **trochgong**.

dievelûk (it) = dievenluik

Een apart luik dat bij een **dekskip** onder de **kape** wordt doorgeschoven en op slot kan worden gedaan. Daarmee sluit je het **dievegat** af. Je vond het ook wel op een **roefskip** onder de **kape**.

diggelfjoer (it) = Sint Elmsvuur

Natuurverschijnsel waarbij elektrische lading in de vorm van lichtpluimen op de toppen van masten zichtbaar wordt. Het is een teken van onweer ► **waarteken**. Tegelijk meende men het als een teken van overleving en bescherming te moeten zien (De naam van de Italiaanse heilige Erasmus - in het Nederlands verbasterd tot Elmus - uit de vierde eeuw zou daar voor zorgen).

♣ **It giet as diggelfjoer** > Het gaat als een lopend vuurtje **Diggelfjoer yn 't gat ha** > Rust noch duur kennen

dippe = dippen

1. Het schip **dipt** als het zo scheef hangt dat het water op het dek komt ► **wetter**(1).
2. Een te vroeg over de startlijn gevaren schipper kan een valse start voorkomen door even een slagje terug te maken. Als hij daarbij niet overstag gaat, noem je dat **dippe**.

dirk (de) = dirk

Het woord wordt in de (Nederlandse) variant **dirk** in het Fries gebruikt naast het verfieste ► **durk**(4). Er worden twee betekenissen opgegeven. Het wordt als een (Fries) woord voor de **kraanline** gebruikt, terwijl ook de **nokkefal** zo genoemd zou worden. De dubbele betekenis kan zijn ontstaan bij of door de verdere ontwikkeling van het **sprietseil**. Het ophalen van de **dirk** noem je **opdirke**.

dize (de) = nevel

dizenich = heilig

Als het nog neveliger wordt noem je dat **dizich** ► **waar**(1).

dizich = nevelig ► **dizenich**

dizze

dizze = deze

In het commando van de schipper aan de stuurman **Dizze wei** (het roer) bedoelt hij dat het helmhout zijn kant uitgeduwd moet worden. Wordt de andere kant bedoeld, dan is het commando: **Oare wei (it roer)**.

djaggelje

Licht wapperen van een vlag of een opgehesen zeil. Het leeft ► **libje** dan.

djip = diep

1. (it) Een algemene aanduiding voor een (betrekkelijk diep) vaarwater. Als tweede naamselement komt het veel voor. Bekende waternamen zijn **Dokkumer djip**, **Galgedjip**, **Alddjip**, **Knillesdjip**, **Sigersdjip**, **Skalkedjip** enz.
2. In de samenstelling **djip sile** betekent het met beladen schip en harde wind door hoge golven zeilen.
♣ **Djip sile** > Uiterst serieus zijn in geloofszaken ► **sile**. **Hy hat te djip sylde** > Hij is dronken ► **sile**. **Djip sinke** > Diep zinken in moreel opzicht ► **sinke**.
3. Met een **djippe krimper** wordt een wind bedoeld die zeer sterk krimpt (bijv. van zuidwest naar zuidoost) ► **krimpe(2)**. Dat wijst (zegt men) op slecht weer ► **waarteken**.

djipgong (de) = diepgang

1. De diepgang van een schip geeft aan hoe ver het in het water steekt ► **merk(2)** ► **plimsel(2)**. Men maakt daarbij onderscheid tussen geladen en ongeladen (**lege djipgong**) toestand ► **ynsinking**.
♣ **It is ien ien mei djipgong** > Het is iemand die veel verstand en inzicht heeft en/of het is iemand die het leven serieus neemt. **Hy hat gjin djipgong** > Hij heeft niet veel verstand, inzicht. **Hy hat de djipgong fan in skou** > Hij is zeer oppervlakkig.
2. Ook **djippte**. De diepte van een vaarwater ► **farwetter** ► **peil** ► **provinsjaal farwetter**.

djipje = peilen

De diepte van water meten. Men gebruikt het woord **bedjipje** als je wel of niet de bodem kunt raken. Het woord **ofdjipje** wordt gebruikt om aan te geven dat een bepaald stuk water op

diepte is of wordt onderzocht ► **gearde(1)** ► **útstekke**.

djipjild (it) = diepgeld

Geld dat moest worden betaald voor het varen door een water dat een naam met diep had. Een andere schipper meent dat het geld was dat (door schippers) voor het op diepte houden van het vaarwater moest worden afgedragen ► **jild(2)**.

djippte (de) = diepte ► **djipgong(2)**

doarpsfeart (de) = dorpsvaart

Vaart ► **feart(2)** die naar een dorp loopt. Soms ook **geafeart** genoemd.

doarpsskipper (de) = dorpskipper

De plaatselijke schipper die alle vervoer van en voor de dorpsbewoners uitvoert.

doaze (de) = doos

Naast de algemene betekenis is het ook een verkorte vorm van **poepdoaze** ► **skytkast**.

doek (it) = doek

1. Verkorte vorm van het woord **seildoek**.
2. Het zeil ► **seil(1)** zelf.
¶ **It skip fierttefolle doek** > Het schip voert teveel zeilt ► **skip hat foar it doekje** > Het schip heeft het voor de winde ► **doek foar de mēst** (sei bestevaer De Ruyter), **no moat de wever ús helpe** > Doek voor de mast (zei bestevaer De Ruyter), nu moet de wever ons helpen (dat moet namelijk als er zeilen bij moeten).
3. De holte van een zeil
¶ **De fok hat tefolle doek efter de stach** > De fok is achter fokkestag te holt ► **seil hat te min doek** > Het is een te schraal zeil ► **efterdoek** ► **meager(1)** ► **rûning(1)** ► **skraal(3)**.

doft (de) = doft

Roeibankje in een boot of jol.

dok (it) = dok

1. De haven in Lemmer ► **binne(n)haven** en die in Harlingen kon van de zee worden afgesloten. Het was een goede ligplaats, er verbleven veel binnenschippers.
2. Als verkorte vorm van **spoordok** wordt daarmee een water bedoeld dat bij het ophogen van het stationsemplacement is ontstaan.

Soms werd het gebruikt als overslaghaven om goederen vanaf de trein op het schip en omgekeerd te kunnen overslaan.

dokjild (it) = dokgeld

Het geld dat voor het liggen in een **dok**(1) moest worden betaald ► **jild**(2).

Dokkum = Dokkum

De noordelijkste stad van Fryslân. Tot de verbetering van de route langs Burgum-Kootstertille in de jaren tachtig van de negentiende eeuw ging de meeste scheepvaart van Harlingen naar Groningen via Leeuwarden over Dokkum naar Stroobos. Dat was een lange weg. De schepen voeren dan 'by Dokkum om'.

♣ **By Dokkum om gean** > Een grote omweg maken ► **farwetter**, ook overdrachtelijk, omslachtig ver tellen

dokterje = dokteren

Bij ziekte of ongelukken aan boord kon je niet gemakkelijk een arts vragen langs te komen. Schippersfamilies moesten zich dan ook lang zelf redden en hadden verschillende huismiddeltjes. Haarlemmer olie werd veel gebruikt (dat was overigens de belangrijkste smokkelwaar ► **slükje** van de bemanning van een **ielak**(1) naar Engeland). Oplossingen werden vaak dichtbij gezocht. Bij opkomende verkoudheid moest flink **taan** ► **taantsjettel** en/of bruine teer ► **tar(re)** gesnoven worden. Bruine teer werkte ook ontsmettend bij wonden. Brandworden bestreek men met **harpuis**. **Pik**(1) ► **pikbal**(2) was een algemeen (intern) gebruikt middel bij verkoudheid. Schimmelinfecties bestreed je met bruine teer ► **tar**. Om aan te sterken dronk men wel melk met daarin opgeloste schapenkeutels. Bij kneuzingen en botbreuken legde men bladeren en, nog veel beter, in het lang gespleten wortels van de **skuorwoartel** op de gekwetste plek. Iemand met slechte adem of beginnende kiespijn kreeg thee van **wettermunt** (watermunt) en wie zenuwachtig was moest een aftreksel van **falrejaan** (valeriaan) drinken. Sterke drank was overal goed voor, maar het beste was zelf gemaakte kruidenjenever of jenever die getrokken was van de kruiden van Hendrik Beerenburg

► **bearenburch**. Vlooiën in het beddestro of het **seewier** werden bestreden met **galjes** (*gagel*) en **flieëbalsem** (*watermunt*).

dol (de) = dol

Ook **roeidol**. Roeipin of klauw ► **hert** vastgezet aan het **board** van een boot of jol om met de erbij passende **riem** te kunnen roeien.

dolboard (it) = **dolbood**

De plek op het **board**(2) waar de **dol** is geplaatst ► **potdek** ► **skandek**(2).

dom = dom

Spreekwoordelijk dom was een **boer** in schippersogen. Omgekeerd werden schipperskinderen die niet naar school gingen in de twintigste eeuw door walvolk soms dom gevonden.

♣ **Hâld dy mar dom, dan bist frij fan pompen** > Als je onnozel doet, hoef je niet te werken

domisylje (it) = domicilie

Officiële thuishaven van een schip. De schippersfamilie staat daar meestal ook ingeschreven ► **oerwinterje** ► **skippersskoalle** ► **winterkertier**.

dommekréft (de) = **dommekracht**

1. Werktuig bestaande uit een zware kast waarin een getande stang (heugel) door een vertragingmechanisme wordt bewogen. Het dient om zeer zware voorwerpen te lichten en wordt veel in de scheepsbouw en de scheepsreparatie gebruikt ► **fizel** ► **helling**.
2. Groot en zeer sterk persoon van wie de intelligentie niet hoog wordt ingeschat.

domp (de) = sluis

dompe = stampen

1. Ook **deldompe**. Met het voorschip diep door het water zeilen waardoor de golven zwaar tegen de boeg kunnen slaan. Een zware lading in het voorschip of te weinig achterzeil kunnen daarvan de oorzaken zijn ► **delsompe** ► **sompe**(2) of **jompe** ► **foarlêstich** ► **kopswier** ► **sette**.
2. Ook **deldompe**. Met het voorschip in het **sok** van en ander schip vallen.

dongboerd (it) = mestplank

Elk van de houten planken die het **rom**(1) aan de kant van het **foarûnder** extra afsloten bij het

dongboed

varen met mest. Als geheel ook **dongskud** of **dongsket** genoemd.

dongfarre = mestvaren

Het varen met mest behoorde tot de **negoasje-feart**. Bij voorkeur bracht een schipper een hoeveelheid terpaarde of turf bij een veeboer om van hem een lading mest te krijgen en die op de hoge zandgronden, in het verveende gebied of in overslaghavens weer af te zetten. Een schipper had dan een retourlading ► **dongskip** ► **dongskud**. De maateenheid van mest was **skar**. Doordat deze vracht door sommigen ook **stront** wordt genoemd, spreken die ook over **strontfarre** enz. ► **strontrace**.

dongpream (de) = mestpraam ► **dongskip**

► **pream**(1)

dongskip (it) = mestschip

Schip waar mest mee werd vervoerd door de **dongskipper**. Ook - afhankelijk van de grootte - **dongskûte** en **dongskûtsje** genoemd. Een praam met deze vracht is een **dongpream** ► **dongfarre**.

dongskud (it) = mestschot ► **dongboerd** ► **skud**
doopje = dopen

Ook **dope**. Het schip een naam geven (en een behouden vaart wensen) bij het **útheljen** ► **flotbier** ► **namme**.

dopkeplaat (de) = noppenplaat ► **noppeplaat**

douk (de) = deuvik

1. De relatief grote houten stop waarmee het **wetterfet** werd afgesloten.

2. Stop in het vlak van een schip die eruit gehald

kon worden om water in te nemen of, op de helling, water te lozen. Ook gaten in het vlak van bijv. een praam konden ermee worden gedicht.

dôve jut (de) = jut

Losse houten 'arm' waarmee wordt voorkomen dat de handen van het **anker** de boeg van het schip beschadigen ► **kraanbalke**.

draai (de) = draai

Klein draaibaar bruggetje, met name bedoeld voor voetgangers ► **brêge**.

draaibrêge (de) = draaibrug ► **brêge**.

draai-oer-board (de) = draai-over-boort

Benaming voor een schip waarvan het **helmhout** helemaal buitenboord kan draaien ► **tsjalk**.

draaie = draaien

Door de wind gaan of een draai maken en een andere koers gaan varen.

¶ **Mei alle winen draaie** > Zeer scherp laveren, bij elke windschifting draaien

♣ **Mei alle winen draaie** > Zeer meegaand zijn.

draaipeal (de) = rolpaal ► **rolpeal**

draaisint (de) = draaicent

Geld dat moest worden betaald voor het openen van een **draai** ► **jild**.

draaiturf (de) = draaiturf

Een lange turf of enkele turven die in het veen op de lading toegegeven werden om het draaien van de (talrijke) kleine bruggen in de veenvaarten mee te betalen ► **draai** ► **turf**.

draaiwyfke (it) = bruggendraaister

De **draaien** in de veenvaarten werden meestal voor de scheepvaart geopend door een oude vrouw of weduwe, die daardoor enkele centen ► **draaisint** of brandstof ► **draaiturf** verdiende.

draam (de)

De binnenkant van het **board** van voor- en achterschip waar de steven bij aansluit en aan verbonden is. Bij houten schepen werd ook de buitenkant ► **spatboard** zo genoemd. De dramen waren daar verbonden met de **bedings** ► **bedingbalke**(1). De losse delen ervan noemde je de **draamstikken** ► **bân** ► **skandeksel** ► **skeargong**. Bij de voorsteven spreek je van de **foardramen** en achter over de **efterdramen**. Op Overijsselse pramen ► **pream**(1) vond je aan de binnenkant van de dramen (op het achterschip) wel rijmpjes geschilderd. Aan elke kant stonden dan twee regels zoals deze van schipper Bot: **Bot ben ik / en Bot ben ik geheten / Velen zijn er bot / Maar willen het niet weten** ► **skippersrym**.

draamstik (it)

Ook **bedingbalke**(2). Het vrij zware hout (of ijzer) waarvan een **draam** (resp. de onderkant ervan) was gemaakt ► **bân**(2).

drage = dragen

De zegswijze **it seil kin drage** gebruik je als de schipper, hoewel de wind te schraal is of het eigenlijk te stil is om te zeilen, het zeil toch laat staan omdat het nog een beetje mee kan helpen.

drakron (it) = dacron

Verbastering van **dakron**, mogelijk door volks-etymologische verwarring met het woord draak of onder invloed van de kr-combinatie in het tweede stukje van het woord.

dreaukje = druilen ► **trilkje**

drege (de) = dreg

Klein anker met drie of vier wat naar achteren gebogen armen ► **tine**(1), vooral gebruikt om iets op te vissen of om het **skippersfletsje** of **boatsje**(2) vast te leggen ► **soeker** ► **paraplu-anker**.

drift (de) = drift

1. Zijwaartse beweging van een schip gemeten in de hoek ten opzichte van de hartlijn ► **dwersdriuwe**.
2. De stroming van het water bij nauwe gedeelten zoals bij een **brègegat**.

drilker (de) = druilboom ► **trilker**

drilkje = druilen ► **trilkje**

drilspier (de) = druilboom ► **trilker**(1) ► **spier**

drinkeldeade (de) = gestorven drenkeling

► **ferdrinke** ► **skipbrekkeling**

drinsfet (it)

Ook **drinkfet** of **drinstrôch** genoemd (**drinzgje** is drinken, 'laten drinken of verdrinken'). Oud en lek schip dat slechts door te pompen boven water kan worden gehouden.

drint (de) = drent

1. Betrekkelijk klein en **pylkerich** gaffelzeil dat een rechte **gaffel** heeft in plaats van een kromme. Deze gaffel heeft ook geen **klau**. De aanduiding is in gebruik geraakt doordat dit type gaffel het eerst in Drenthe zou zijn gebruikt. Sommige veenvaarten in noord-oost Nederland mochten slechts door zeilschepen met deze tuigage worden bevaren ► **drints(k)e fok**(2). In Fryslân gebruikte men een dergelijk tuig wel bij het zeilen in kleine veenvaarten en bij stormachtig weer.
2. Een meestal korte, rechte gaffel zonder

klauw ► **klau**.

3. Een turfschipper met (hoogveen) turf uit Drenthe.
4. Een schipper die het niet zo nauw neemt met de hygiëne.

drintreis (de) = reis naar Drenthe

Reis naar Drenthe om turf te halen.

Drintske fok (de) = Drentse fok

1. Grote **fok**(1) die bij harde wind achter de **mêst** in plaats van het zeil wordt bijgezet.
2. Bepaald type zeil ► **drint**(1).

driuw (de) = drijfvermogen

Het woord wordt gebruikt in **It is wer op 'e driuw** > Het schip beweegt weer, vaart weer

♣ **Immen op 'e driuw helpe** > Iemand op weg helpen

driuwe = drijven

1. Niet zinken, boven water blijven.
♣ **De boel driuwe litte** > De zaak op zijn beloop laten. **In saak driuwende hâlde** > een zaak gaande houden **It driuwe litte op** > Het er op aan laten komen **Hy driuwt tusken wetter en wyn** > Hij leidt een goed leven zonder te werken.
2. Zeer langzaam varen ► **sile**, passief drijven op stroom of wind.
3. Aansporen, gehaast zijn.

driuwel (de) = drijfpol ► **driuwpôle**

driuwer (de) = drijver

1. Zwakke wind ► **wyn**.
2. Een drijfpartij, zoals een wedstrijd zonder wind wordt genoemd.
3. Een schipper die steeds gehaast is en anderen voortdurend aanspoort.
4. Een drijftil ► **driuwel**.

driuwerke (it)

Zeer zwakke wind ► **wyn**.

driuw hout (it) = drijf hout

Los drijvend stuk (wrak) hout.

driuwiis (it) = drijf ijs ► **iis**

driuwkelje

1. Met een **driuwerke** zo'n klein beetje zeilen.
2. Spelevaren.

driuwkje

Met een **driuwer**(1) zo'n klein beetje zeilen.

driuwkoelte (de) = briesje ► **koelte**

driuwpôle (de) = drijfpol ► **pôle**(2)

droech

driuwtille (de) = drijftil ► **tille**(2)

droech

1. Droog(niet nat). Je gebruikt het ook in een **droege bui**, een tijdelijk moment van droogte op een dag dat het veel regent.
2. Zonder (sterke) drank, nuchter.
3. **Ondiep** ► **wetter**(2) ► **úndjip**.
4. In een **droege wâl**(3) is een wal bedoeld waar men vanwege de ondiepte van het water ter plekke niet dichtbij kan komen. Het gaat hier eigenlijk om **droech**(3).
5. In een **droege naad** gaat het om een **naad**(1) waarin geen ander hout sluit ► **berchhout**.

droechfalle = droogvallen

Om het schip van onderen schoon te kunnen maken en eenvoudige reparaties te kunnen verrichten, laten schippers hun schip bij gunstige omstandigheden op een **bank**(1) droogvallen ► **bankje** ► **kallefaterje**.

droechte (de) = ondiepte

Schippers spreken over het zeilen rond Grou, Earnewâld, Warten en De Feanhoop dikwijls over het zeilen **yn de nauten en de droechten**. Ook in verschillende meren onderscheidt men **droechten** ► **bank**(1) ► **rêch** ► **úndjip**.

¶ **Op in droechte sitte** > Vast zitten op een ondiepte

♣ **Op in droechte sitte** > Op zwart zaad zitten

droegersline (de) = drooglijn

Om de was te kunnen drogen span je vanaf de mast een lijn naar de voorstag en een naar de kraanlijn. Daar wordt de was aan opgehangen om te drogen. De zeilen zijn dan meestal gestreken.

drompel (de) = drempel

De drempel op de bodem van de sluis kolk waarop de sluisdeuren sluiten ► **slús**. Ook in sommige meren en voor (jacht)havens heb je drempels.

drúf (de) = druif

Knop van een vaarboom ► **boom** ► **jelt(e)**.

dúbeld = dubbel

1. In **dúbeld blok**: een blok met twee schijven

► **blok**.

2. Een **liere**(1) met twee afzonderlijke assen noem je een lier met **dúbeld wurk**.
3. Een behoorlijk harde wind noem je een **dúbeld reefde** of **reefs koelte** ► **koelte** ► **reef**.

dúbelje = dubbelen

1. De platen van het **flak** (bij ijzeren skútsjes) dubbel aanbrengen.
2. Nieuwe platen over de oude heen aanbrengen, met name op plekken waar die het meest zijn vergaan ► **tusken** ► **rotsje**. Men doet dat ook op plekken die sterk zijn afgesleten, zoals in de kimmen als het schip in smalle wateren met zandige bodems heeft gevaren. Meestal is dat vooral aan de stuurboordkant het geval.

dúkboat (de) = duikboot

Een schip dat een schippersblokkade, zoals die wel eens door het **skippersbûn** werd georganiseerd, probeerde te omzeilen ► **dúker**.

dúkelich = drekkig

Met het woord kan zowel zeer nat of moerassig land worden bedoeld, als ondiep, blubberig water.

dúker (de) = duiker

1. Een schipper die zich onttrekt aan gemaakte afspraken met betrekking tot de bevrachting ► **beurs**. Het woord is ook gebruikt voor iemand die zich aan een vaarverbod onttrok of een blokkade ontdook ► **dúkboat**.
2. Een schipper of een bemanningslid dat zich met smokkelen bezig houdt ► **slúkje**.
3. Ook **swum**. Vaste afsluitbare waterdoorgang onder een dijk.

dúnje = zinken ► **sinke**

dúnsje = dansen

Het wat langzaam en soepel deinen van een schip op de golven ► **ride** ► **steigerje** ► **touterje**. Het woord werd ook wel gebruikt voor het ritme waarin de **line** tijdens het jagen op en neer bewoog.

durk (de)

1. Het oorspronkelijke en letterlijke **foarúnder**. In deze **durk** is slaapruijme voor de knecht

of grotere kinderen, dan wel een opbergruimte voor zeilen, touwen e.d. Men komt er door het **durkslúk**, **klaplúk**, **flaplúk** of de **klap** op het voordek. Soms was er een **trep(pentsje)** om er gemakkelijker in en uit te kunnen komen. De **durk** werd van de **kisten** en/of het **rom** afgescheiden door het **durksskud** of het **foarskud**. Of men een bepaalde ruimte in de **durk** als slaapplaats of opbergruimte gebruikte, hing van de omstandigheden af ► **patintglès**.

De **búkdelling** van de **durk** bestond uit dwarsscheeps gelegde **larings** of **lanings**, de ruimte daaronder heet de **hel(1)**, de ruimte voor de kopkooi noem je net zo ► **hel(2)**. Bij **ielaken** en **smakken** bevond de **durk** zich achterin het schip. Vandaar naar voren gaande kwam dan de **roef**, daarna het **rom(1)**, verder de **kisten** en helemaal voorin het **foarúnder** ► **knetteldraie**.

2. Het water onder in het ruim van een schip.
3. Plek waar de schipper op een Wierumer aak

► **aak(7)**, een **smak** of een schip van een dekschiptype staat te sturen ► **besaan(1)** ► **besaansgat** ► **bollestâl(1)** ► **stjoerstoel**.

4. Kraanlijn en/of nokkeval ► **dirk** ► **kraanline** ► **nokkefal**.
5. Bergplaats voor zeilen en touwen die je bij **ielaken** op het achterschip onder het helmhout vond.

durkslúk (it)

Ook **klaplúk**, **flaplúk** of de **klap**. Soms was dat luik aan de binnenkant beschilderd of stond er een versje op ► **skippersrym**. Een voorbeeld daarvan is: **Dit is de feintekajút, dy't der net yn heart, bliuwt der mar út**.

duvel (de) = duvel

Houten nagel waarmee houtverbindingen werden gemaakt ► **neednagel**.

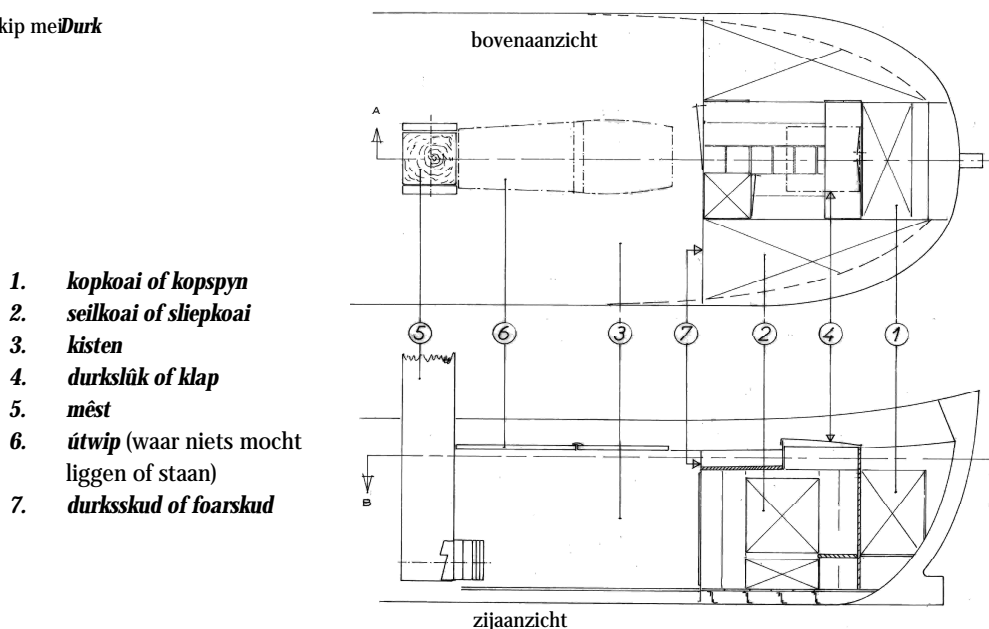
duvelsrak (it) = duivelsrak

Een deel van het vaarwater met dicht bij elkaar liggende scherpe bochten ► **rak(3)**.

dwarrelje = dwarrelen

1. Door elkaar heen zeilen, zoals dat voor de

Foarskip mei **Durk**

1. **kopkoi of kopsyn**
2. **seilkoai of sliepkoai**
3. **kisten**
4. **durkslúk of klap**
5. **mêst**
6. **út-wip** (waar niets mocht liggen of staan)
7. **durksskud of foarskud**

dwarrelje

start van een wedstrijd gebeurt.

2. Wind die uit wisselende richtingen waait, **dwarrelt**.

dwarshelling (de) = **dwarshelling**

Ook **dwershelling** ► **helling**.

dweil (de) = **dweil**

1. Lap om het schip, met gebruik van water, mee schoon te maken ► **stokdweil**.
2. Figuurlijk wordt het woord gebruikt in vergelijkingen die zeer ongunstig zijn bedoeld. Een **dweil fan in mēst** is slap en zonder vorm, dat geldt ook voor een **dweil fan in skip**; een **dweil fan in skipper** is een schipper die niet kan zeilen en onbetrouwbaar is. Als een zeil niet goed wordt gezet, staat of hangt het als een **dweil**, soms zelfs als een **wiete dweil** ► **sek** ► **slop**(1).

dwars = **dwars**

Bij het voordewinds naderen van een brug was het belangrijk dat de zeilen tijdig werden gestreken en de brug op tijd draaide. Gebeurde dat niet en was het te diep om de swurden in de bodem te kunnen trappen dan kwam het schip **dwars** voor de brug. Dat gaf veel problemen ► **oerboard**. De uitdrukking **Mēst dwars fan de roef** betekent dat het ene schip reglementair is ingehaald door het andere en niet meer mag oploeven.

dwarsbalke (de) = **dwarsbalk**

Balk die dwars over het **rom** ligt ook **dwarslizer** ► **merkel** ► **rombalke** ► **rombom**(2).

dwarsdriuwe = **verlijeren**

Een schip **driuwt dwars** als het te weinig loef wil houden ► **drift**(1) ► **skaaie** ► **saaie** ► **wraak**.

dwarsdriuwer (de) = **dwarsligger**

¶ **Dat skip is in dwarsdriuwer** > **Dat schip is een slechte zeiler**

♣ **Hy is in dwarsdriuwer** > **Hij wil altijd het tegen overgestelde**.

dwersoer (de) = **dwarsover**

Een post die bij het laden en lossen dwars over het ruim ligt en naast de **post**(1) steekt die met de kop op de **riiswar(r)ing** ligt en naar de wal gaat.

dwarswyn (de) = **zijwind**

Wind die haaks op de koers van het schip staat.

dwingelfarre = **huisvuil vervoeren**

Het huisafval, as, beer, straatvuil e.d. werd van lokale stortplaatsen door schippers vanuit de grotere dorpen en steden opgehaald en gestort in turfgraverijen waarin niet meer werd gegeven

► **jiskepream**. Het werd ook veel als ophoog- of mestgrond aangewend. Men gebruikte hiervoor lang houten schepen, omdat die minder door ammoniak werden aangetast dan ijzeren.